

פרוטרקורל מס. 8/ג

מישיבת ועדת הפטנה-של הכספים, שהתקיימה ביום
ה' בכסלו תשי"ג - 12.11.53, בשעה 10.15.

ברכור:

- חברי הועדה:
- י. גורי - היו"ר
 - א. גניחובסקי
 - י. פרדך
 - י. בדר
 - ק. לוז
 - א. ציזלינג
 - ח. אריאב
 - ש. בג'רנו

מועמנים:

- מר הורוביץ
- מר קיטרון
- מר נגבי
- מר גליקסן
- מר גפני
- מר אברטוב
- מר טאירי
- מר זגבי
- מטעם משרד המשפטים
- מטעם משרד המשפטים
- מטעם משרד התחבורה
- מנהל המכס והבלו
- מטעם אגוד עובדי המדינה
- המנהל הכללי של משרד מבקר המדינה
- מטעם משרד האוצר

סדר-הגות:

1. הכנס הממלכתי;
2. שיטת גביית מס מסוייג ומס טותרות;
3. "גמול תפקיד" לעובדי משרד מבקר המדינה;
4. ערבות מטלתית להלוואה ל"אל-על".

היו"ר י. גורי:

פותח את הישיבה.

י. בדר:

לפני שנעבור לסדר היום ברצוני להציע הצעה - שיו"ר הועדה יכתוב לרמטכ"ל על הכיקורים שערכנו בטסגרת תסרוני הצנא באופן מיוחד יש לכתוב למפקד הצי ולהביע את הערכתנו העמקוה לצי ישראל.

היו"ר י. גורי:

אני מקבל את הצעת חה"כ בדר, מה גם שהיה בדעתי לכתוב לגורמים הב"ל.

1. הכנס הממלכתי

היו"ר י. גורי:

אנו במשיך את הדיון על הכנס הממלכתי. במידה שיש עוד שאלות לחברי הועדה, אפשר להציגן בסרט אתן את רשות הדבר. למר הורוביץ.

י. בדר:

ראשית כל ברצוני לשאול, מה יהיה ההבדל בין הבנק הממלכתי ומחלקת ההוצאה, בעיקר נוכח העובדה שהוא לא יוציא כסף משלו, וגם עד כמה שאני מבין לא ישאף לביסס המטבע שיירש. אם אני אומר ביסוס אינני מתכוון לזרבה של זהב, אך אני מתכוון לאיזה שער חליפין מאותו סוג שהיה באנגליה עד שנת 1939, שער אשר פועל גם ממדינות אחרות.

(ב) כיצד יבטיח הבנק הממלכתי את השמעת הכנסת על פעולתו, והאם אין כוונה ליצור יחס דומה בין הגוברנר והממשלה והכנסת כפי שהוא קיים בין מבקר המדינה וועדת הכספים, או שתמונה מועצה, ואם כן - כיצד יובטח האופי הבלתי פוליטי של מועצה זו.

(ג) הייתי רוצה לשמוע במר הורוביץ הערותיו על עתיד המטבע, על דרכי יצובו, עד הדרכים ליצירת איזון שהיא זרבה לטיפול במטבע, והאם הוא אינו מסכים שיצוב מטבע ראוי לשמו דורש שער יותר נמוך מאשר השער החפשי של השעה.

האם מחלקת ההוצאה תעבור סיד לרשות הבנק?

כן, לאחר שיתקבל החוק.

מה יהיה הסגוע בין בנק הדאר ובין הבנק הממלכתי, כלומר, האם הבנק הממלכתי ירכז גם את הכספים שבדרכים אחרות ימצאו בידי הממשלה, ואת הכספים אשר דרך פעולות הממשלה ימצאו בידי המדינה, ועל ידי כך זה ישפיע על השימוש באשראי?

כיום האוצר קובע את הליקבידיות של הבנקים; מי יקבע אותה להבא?

מהי הסנדנציה בממשלה בנוגע לפתיחת בנקים חדשים. שמעתי שהממשלה מתנגדת משום כך הייתי רוצה לדעת מהי הכוונה לפתיחת בנק של הרשויות המקומיות בענין זה.

אני רוצה להרחיב שאלה זו ולקבל ביאור על הבנק של הרשויות המקומיות.

בענין זה אני מציע להזמין איש אחד אשר יש לו דעה ברורה והוא יותר מוסמך מטובי בנקודה זו - את מר הופייץ. הוא התעסק בשאלה זו ולדעתי הצעתו היא מאד מאלפת בענין זה.

ראשית כל אענה לשאלה שהוצגה בישיבה הקודמת על ידי חה"כ אלישר, אשר עמס להזמין מוסחים מחו"ל ועשה השוואה עם החוק שהוכן בצילון. ראשית כל אוכל להראות לחברי הוועדה מכתב של מוסחים עולמיים אשר ראו את הטייטה שלנו ואוטרטים שזהו אחד החוקים לדוגמה. יש לזכור שאין אנו במצאים במצבה של ציילון ואין ההשוואה מתאימה במקרה זה. החסרון הגדול בהבאת מוסחה הוא בזה, שאתה מביא מוסחה אחד. בענין זה יש כמה וכמה שיטות והרבה יותר רצוי לקרא לכינוס של מוסחים. אולם בדרך-כלל יש סכמה ידועה בקביעת החוק של בנק מרכזי. כמובן קיימים כמה הבדלים, ועל זה לא יחליט מוסחה אחד, אלא צריך לקבל הכרעה בהתאם לתנאי הארץ. לכן, אין הגיון בזה להביא מוסחה אחד ובאופן מקרי לקבוע את סהותו המעמדו של הבנק הממלכתי. אנו לא הלכנו בשיטה זו כי אם הכינונו את הטייטה לפי חוקים מ-25 ארצות שהיו בגד עינינו.

בשאלתי על ההבדל בין מחלקת ההוצאה והבנק הממלכתי. למחלקת ההוצאה יש פרינציפ יטודי אחד, שלא יוכל להיות בנק מסיונרי קשור בבנק מסחרי, מכיוון שאז לבנקים אין אטון. מחוץ לזה מחלקת ההוצאה היא מודבקת לבנק הלאומי, אך נכון הוא שמחלקת ההוצאה צריכה להיות משולבת עם מחלקת הפיקוח של הבנקים, מחלקות שהיונה רלי העלרהי אחד.

טר הורוביץ:

מחלקת ההוצאה מחוברת באופן מקרי עם הבנק הגדול ביותר במדינה, שכולנו יודעים את ערכו ומשקלו, אבל זה לא מתפקידו של הבנק האלוסי והוא בעצמו אוטר זאם. המחלקה לפיקוח על הבנקים נמצאת במסגרת האוצר והיא כיום מחלקה מוזנחת מאד, והעורך העיקרי של החיים הכלכליים, שמהורה גורם לא פחות חשוב מתקציב הממשלה, ניתן למשחק של מקרה, ותפקידו של הבנק המסלכתי יהיה לעשות איזה אינטרגרציה של כל הגורמים האלה, להחזיק את היד על הדופק, למנוע קיצוניות ולסצוא את השביל הזהב אשר ימנע זעזועים כלכליים. באופן ציורי אוכל להגשיר זאת כשעון שיש לו מטוטלת - כיוון האחד זוהי האינפלציה וכיוון השני - הדפלציה; השאלה היא למנוע את התנודות הקיצוניות שהן מזיקות לפסק ולהחזיק את שיווי המשקל בין שני כווני התנודות. הרמוניה זו אפשר להשיג רק על ידי כלי אינטגרציה המחבר בתוכו את כל הפונקציות האלה.

בדבר

חה"כ בדר נגע בשאלת תפקידו ומטרותיו של הבנק המסלכתי. ~~הוא~~ אחד אני מקבל את דבריו ואוכל לוטר כי ברחד שתפקידו של הבנק הוא ביסוס המטבע ויצובו. אך הרשו לי להקריא מתוך טיוטת חוק את מטרות הבנק כפי שהוגדרו שם:

- (א) יצוב כח הקניה של המטבע בישראל;
- (ב) יצוב ערכו של המטבע הישראלי לצורך עסקות בינלאומיות; (ג) קידום ושמירה על רמה גבוהה של יצור והכנסה לאומית בישראל."

אלה הן שלש המטרות העקביות של הבנק. לעצם ענין יצוב המטבע יורשה לי לומר, כי אינני תמים דעה עם חה"כ בדר שיצוב ערכו הפנימי של המטבע דורש בעיקר רזרבה של מטבע חוץ, אף כי הייתה רוצה שתהיה לנו. הבעיה היא אחרת לגמרי, אבל כאן אצטרך להיכנס לניתוח המדיניות הכלכלית וזה קשור לכמה וכמה שאלות, כמו תקציב הממשלה ואחרות, אך במעמד זה אעיר שיש מדינה כמו אנגליה אשר 93% של המטבע שלה מכוסה בשטרי אוצר ולא ברזרבה של מטבע חוץ. הדבר השני חשוב לגבי מאזן התשלומים ולא לגבי יצוב המטבע.

היו"ר י. גורי:

טר הורוביץ קרא טיוטת החוק שני פסקים בנוגע ליצוב המטבע, ואין זה מקרה שזה מחולק לשניים - יצוב כח המטבע בפנים הארץ, וערכה בחוץ. ברצוני לשאול האם ישנה תלות מוחלטת בין כח הקניה הפנימי ובין ערכה בחוץ, או שיכול להיות מצב כזה המאפשר מרחב מסויים ליצוב המטבע בפנים בלי קשר מסויים, או מוחלט, מהו ערכו בחוץ.

טר הורוביץ:

ערך המטבע בחוץ הוא פונקציה של פלגים - טיקה פנימית. בתקופה שיש אינפלציה אי אפשר לשטור על יצוב לא בפנים ולא בחוץ, ובתקופה של דפלציה יכול להיות שאפשר לשטור בפנים ובחוץ תהיינה תנודות ידועות.

ש. נג'רנו:

אם טר הורוביץ אינו מאמין בפיקוחים פיסיים לאורך ימים, למה הוא מציע פיקוח על המטבע?

טר הורוביץ:

ראשית כל, אינני מאמין בפיקוח על המטבע לאורך ימים. ~~יש~~ ישנם פיקוחים פיסיים וישנם פיקוחים מוניטריים-תקציביים. הפיקוח על המטבע שייך לפיקוחים המוניטריים ולא לפיקוחים הפיסיים. ברוב ארצות העולם לא קיים פיקוח פיסים אך קיים פיקוח על המטבע. הפיקוח על המטבע הוא האחרון של הפיקוחים המוניטריים והראשון של הפיקוחים הפיסיים, הוא מהווה מחיצה מפרידה ביניהם. ברור שבמאזן התשלומים כמו השלנו צריך לדעת מתי לקפוץ אטמים, צריך להבין מתי הגיע הרגע וזו שאלה של ניתוח כלכלי. על שאלות אלה אני מוכן לשוחח אבל במסגרת דיון אחר, במסגרת הדיון של דו"ח ועדת המטבע. אני תמיד אומד לרשות ועדת הכספים ואשמח לענות על כל השאלות מסוג זה.

היו"ר י. גורי:

רשמנו זאת לפנינו והוספנו עוד סעיף בסדר היום.

112.11.53

אנו עומדים לדון על דו"ח ועדת
המסנה על מדיניות האשראי; האם

היו"ר י. גורי:

מר הורוביץ יסכים להשתתף בישיבה?

אני תמיד לרשות ועדת הכספים.

מר הורוביץ:

אענה לשאלה בדבר היחס בין הבנק
הממלכתי מצד אחד והכנסת והממשלה מאידך. עד כמה שידוע לי יש געולט רק
מדינה אחת, והיא שבדיה, שהבנק המרכזי קשור עם הפרלמנט, ואפילו הוא
נמצא בבנין הפרלמנט. מצב זה הוא בעצם תוצאה של תהליך היסטורי, באשר
הבנק הממלכתי בשבדיה נוסד על ידי הפרלמנט, כדי לסנוע קנוניה בין הממשלה
והמלך. יש עוד ארץ אחת שיש בה בלגיה בין הבנק המרכזי והממשלה, היא הולנד -
במקרה של חילוקי דעות בין ה"גוברנר" ובין הממשלה, המלכה מכריעה.
מחוץ לשני ארצות אלה אין לפרלמנט שליטה, מאופן ישיר, על הבנק המרכזי אלא
דרך הממשלה. בכל הארצות ה"גוברנר" (או הנגיד כפי שאנו מציעים לקרא לו)
מתסנה על ידי נשיא המדינה, לפי המלצת הממשלה. אם כי למעשה הממשלה היא
האחראית והקובעת, נותנים את המינוי מגבוה, על סנת שפרסטיג'ת ה"גוברנר"
תהיה גדולה יותר. בהצעת החוק שלנו הכנסנו איזה שינוי בנוגע ליחס ה"גוברנר"
כלפי הכנסת, באשר הוא יהיה מוכרח להיענות לכל הזמנה של ועדת הכספים.
נוסף לזה, הייב ה"גוברנר", בתנאים מסויימים, למסור דו"ח לא רק לממשלה
אלא גם לוועדת הכספים. ישנם חגיפים מיוחדים בהצעה אשר מבטיחים קשר
בין ה"גוברנר" ובין ועדת הכספים.

חה"כ בדר שאל עוד כמה שאלות, -
שער ראליסטי או לא ראליסטי וכו' - אך שאלות אלו קשורות בעצם עם
שאלות המדיניות הכלכלית ולא עם הקמת הבנק הממלכתי, ועליהן אוכל לענות
כשאופיע בפני הוועדה כיו"ר הוועדה למטבע ולא בשם הבנק הממלכתי.

ברצוני להדגיש ענין אחד שמפנינו
סביבו כל מצי שמועות - החלפת המטבע. ~~החלפת המטבע~~ טנסיונכם אתי נדמה
לי שהוכחתי לא פעם, כי מה שיש באפשרותי למסור והנני מסור אותו, אני
באמת עומד עליו. הריני יכול להצהיר, שאין כל כוונה להחליף את הכסף
החלפה כללית; אלא שמאחר שאורך החיים של שטר אינו יותר מ-4 - 5 שנים,
וביחוד השטרות החדשים, בכל חדש מחליף הבנק הלאומי אלפי לירות שנתבלו
כבר. אנו נפניס את המטבע החדש באותה מידה שמתבלים השטרות הישנים, וזו
תהיה החלפה פיסית בלבד. אין כל כוונה לעשות החלפה כללית של הכסף, כי
זה דבר סיותר והיה גורם לפניקה וגם בזבוז כסף.

י. בדר:
האם מר הורוביץ מבטיח שזהו תנאי
אישי שלו, תנאי בל יעבור?

מר הורוביץ:
כן, בשבילי זה תנאי שלא תהיה כל
החלפה של כסף. לא הייתי מסכים
לעשות שום החלפת כסף חד-פעמית ושום הפחתת ערך. חשבנו לכחיש שמועות
אלה באופן רשמי אך לא עשינו זאת מפני שזה מעורר יותר חששות.

י. פרדר:
אני מאד מעריך את הצעותיו של מר
הורוביץ, אבל חושבני שבבילנו
העיקר אינו הפוליטיקה הכלכלית אלא הקונסטיוציה של המוסד. ברצוני
לעורר שאלה: נניח שיהיו ניגודים בין הממשלה ובין מנהל הבנק, ונניח שזה
יהיה בנוגע לשאלה חשובה כמו החלפת הכסף; מה יהיה הפתרון? - האמצעי
היחיד העומד ברשות ה"גוברנר" - להתפטר - אינו מספק אותי. אני נגד
החלפה מתמדת של ה"גוברנר", מפני שזהו תפקיד רציני. היציבות של הבנק
הממלכתי זהו אחד הגורמים העיקריים שיבטיחו את טשקלו והשפעתו של הבנק.
לכן נדמה שבנקודה זו ישנו איזה ליקוי בקונסטיוציה. לא יתכן שבמקרה
של קונפליקט בין ה"גוברנר" ובין הממשלה תפתר השאלה על ידי התפטרותו
של ה"גוברנר".

ש. בג'רנו:
לא יתכן קונפליקט בין הממשלה
והבנק, מפני שהבנק מקבל הוראות
מהממשלה.

מר הורוביץ:
לשאלת חה"כ ציזלינג: הבנק הממלכתי
יחזיק את כל היתרות הליקבדיות
של הבנקים.

האם בנק הדאר יוכל לתת באופן ישיר
כספים לממשלה?

א. ציזלינג:

לא, הוא יהיה מוכרח להחזיק את היתרות
שלו בבנק הממלכתי.

מר הורוביץ:

אשר למחלקת הפיקוח על הבנקים;
מחלקה זו תעבור לבנק הממלכתי. ברצוני לציין כי אנו פועלים בשיתוף
פעולה גדול עם מועצת הבנקים והכל נעשה בשיתוף מהודק אתה.

בשאלתי על עמדתנו בנוגע לפתיחת
בנקים חדשים. כפי שאמרתי בראשית דברי, אני בטוח שמר הופיין תעמק
יותר ממני בשאלה זו ואני מציע להזמין אותו. נוסף לזה אפשר לבקש מר
האוצר להעביר ~~ל~~ לעדה העתק של התזכורת של הועדה המיוחדת ששר האוצר
טינה בנוגע להטקת הבנק המוניציפאלי.

חה"כ פרדר נגע בשאלה מרכזית אחת -
היחסים בין הבנק הממלכתי והממשלה. ליחסים אלה יש היסטוריה ארוכה.
במאה ה-19 הבנק המרכזי היה מוסד עצמאי ולגבי האוצר כחן היה גדול מכח
הממשלה. המצב הזה נשתנה, ואם כי הבנק הממלכתי יש לא עצמאות משלו, אין
הוא יכול להיות מעל לממשלה. במסטר דמוקראטי ~~מכריע~~ רצון העם אשר מתבטא
בממשלה שהכנסת בוחרת. הבנק מהווה הפצפון הכספי של הממשלה, תפקיד שממלא
אותו השטח האדמיניסטרטיבי מבקר המדינה, וזהו בעצם תפקידו. המרות
העליונה אינה יכולה אלא להישאר בידי הממשלה, אבל מעניין לציין כי עוד
לא קרה מקרה ש"גוברנר" התפטר, כי הדבר הזה הוא רציני מאד ותמיד מגיעים
לדי פשרה, ולכן גם מוצאים דרכים לתת ל"גוברנר" גישה ישירה למוסד
הריבוי במדינה, הכנסת. וברגע שה"גוברנר" רואה סכנה, יש לא גישה
ישירה אל הפנסת כדי למלא את חובתו, חובה של טצפון בתנאים קשים.
אך בסופו של דבר לא יתכן שיהיה מוסד במידנה שלא יהיה כפוף לממשלה, ולא
יתכן שנקבע איזה בורר אשר יכריע במקרה של חילקי-דעות, כלומר רשות
קבועה עליונה. במדינה טודרנית אין קיימת תשות כזאת. עיינתי בכל
החוקים הקיימים בארצות אחרות, חוקים אשר הוכנו על ידי אנשים בעלי נסיון
רב, ובכל מקום המלה האחרונה היא לשלטון הנבחר. ה"גוברנר" צריך להיות
עצמאי כלפי הממשלה, דיכולה להיות לו השפעה גדולה מאד, ויש גם בידו
נשק בעל משקל לא קטן - להתפטר - אבל הוא פועל במסגרת של כפיפות לאותה
מרות עליונה - בבחרי העם.

מר פרדר:

אני מקבל את הגישה העקרונית ~~ל~~ שהמרות
העליונה צריכה להיות בידי הממשלה,
כי זהו יסוד הדמוקראטיה. אבל אני נוטה לא להעריך את חשיבותה של
ההתפשרות, כי זה תלוי באווירה הפוליטית, ואין בארצנו אווירה מתאימה
מבחינה זו, באשר תהיה להתפשרות חשיבות כל-כך גדולה. לכן אני מחפש איזה
שהן ערובות.

מר הורוביץ:

ישנן גם ערובות אחרות - ועדה צבורית
מיעצת ליד ה"גוברנר". הועדה המעצת
יכולה להחליט לקרא למועצה במקרה של חלוקי דעות חמורים. נוסף לזה אין
לשכוח שה"גוברנר" יוכל לגשת ולפנות לוועדת הכספים פניה ישירה. אך אם
ועדת הכספים והממשלה יחליטו אחרת מאשר דעתו של ה"גוברנר", הרי
שהאחרון אינו יכול להיות דקטטור. זה גם לא צריך להיות.

היו"ר י. גורי:

לא צריך לשכוח שהחוק הזה יובא לכנסת
ולדיון בוועדת הכספים, לכן אין צורך
להתעמק כעת בפרטים כלשהם.

ק. לוז:

מי ימנה את הועדה והמועצה של הבנק?
הממשלה.

מר הורוביץ:

ק. לוז:

מה תהיה סמכות הועמה והמועצה לגבי
ה"גוברנר"?

מר הורוביץ:

סמכות מיעצת, אבל ברור שה"גוברנר"
אינו יכול לפעול אלא בשיתוף פעולה

ש. בג'רנו:
ברצוני לומר לחבר הכנסת פרור, שלדעתי הוא אינו צריך לחפש את הכח העוצר נגד הממשלה אלא גם כח אוצר נגד ה"גוברנו" של הבנק. כי פרור התכוון בדבריו לחזק את ה"גוברנו", אך אני חושב שדווקא יותר חשוב הוא להחליש את ה"גוברנו".

מר הורוביץ:
אין שום דבר חשוב ומכריע שהבנק יוכל לעשות בלי שתוף עם הממשלה.

י. פרור:
אני נגד זה להחליש את הילד בטרם נולד, ובשאלתי התכוונתי לחפש איזה אפשרות של

גישה במקרה של קונפליקט.

מר הורוביץ:
ישנה סכנה לייסוד מוסד כפי שהוא היה קיים במאה ה-19, אך ישנה גם סכנה להפוך את הבנק הממלכתי למחלקה של האוצר - ומחובתנו למנוע את שני הדברים כאחד. לבנק הממלכתי סוכרחה להיות איזה עצמאות, כי באופן טבעי הבנק הוא יותר אורטודוקסי מאשר הממשלה. הבנק צריך להיות יציב ועצמאי, אבל ברור שההכרעה נשארת בידי הממשלה.

י. בדר:
אגיד משהו על מטרות הבנק. אני רואה סתירה ברורה וטבעית בין המטרה השלישית - העלאת רמת היצור וההכנסה הלאומית - ושתי המטרות הראשונות. הייתי סאד שמח לו בהגדרת מטרות הבנק היינו טובישים את שתי המטרות הראשונות - יצוב המטבע בפנים ובחוץ - מאשר להדגיש גם את המטרה השלישית, כי בנוגע לזו יש אחרים האחראים לה - הממשלה, שר הפיתוח, הסוכנות וועדת הכספים. טבלי לגרוע מחשיבותה של המטרה השלישית, אני חושב ששתי הראשונות הן יותר חשובות בשביל הבנק הממלכתי, והייתי מציע בכלל להוציא את השלישית מההגדרה.

מר הורוביץ:
בעצם, הבנק הממלכתי צריך להתחשב במטרה השלישית בביצוע שתי המטרות הראשונות.

י. בדר:
אני קצת מאוכזב מכל העניין הזה. חלמתי שיבוא יום ותהיה לנו מטבע יציב, שנקבל תמיכה גדולה מאיזה גורם סחו"ל - או אשראי גדול, או מלווה מיוחד - כלומר ~~שזו תהיה מעין~~ שזו תהיה מעין נדוניה לבנק, אשר יתחיל פרק חדש מבחינה כספית ומבחינת הערך של הלירה הישראלית. עכשיו איננו קשורים בשום מטבע ועלינו להתקשר יותר עם הדולר, ואין להשגי זאת בלי נדוניה כזאת. אז יבוטלו כל השערים, ובהזדמנות זו גם יבוטל הפיקוח על המטבע בצורתו הנוכחית.

אני חושב שפתיחת הבנק צריך להיות דבר-מה חגיגי, צריך להתחיל פרשה חדשה בנוגע למטבע שלנו, פרשה חדשה במשק הכספי שלנו. ובינתיים אני רואה שהבנק לוקח על עצמו תפקיד צנוע מאד, הוא רוצה לרכז כמה דברים שבין כה וכה נעשים במדינה - הפיקוח על הבנקים, הפיקוח על האשראי, מחלקת ההוצאה - אך בזה אנו נאבד רגע פסיכולוגי בלתי חוזר. אני חושב שהבנק הזה, בתנאים אלה, ביודעין או בלא יודעין, ברצון או בלי רצון, שתוף כוונה טובה או לא - יטטה מן הדרך של הצניעות והמוסר.

מר הורוביץ:
אנו בודאי נגיש בקרוב טיוטה של הצעת החוק לוועדת השרים הכלכליים, וסיד לאחר הדיון בוועדה זו - או אפילו בטרם נגמר - נעביר העתק לוועדת הכספים.

היו"ר י. גורי:
אנו מודים למר הורוביץ על הבאורים שנתן.

היו"ר י. גורני:

אני מציע שטר גפני יוסיף באורים,
בנוגע לשיטת הגביה של מס טותרות ומס
מסוייג, על אלה שטמענו סד"ר מנדלסון.

מר גפני:

למעשה אין מצדנו כל שיטה או פוליטיקה
חדשה, אלא שהטעלנו את השיטה הישנה.
בעיקר זה מתייחס לסוחרים יבואנים אשר טייבאים טחו"ל, והתברר שהתקופה של
3 חדשים שניתנה להם, ובלי כל בטחונות, גרמה לכך שהחוב של מספר סוחרים
יבואנים מגיע כיום לחצי מיליון ל"י. מכיוון שלא שלמו הצטברו חובותיהם,
ומכיוון שהתקופה היא יותר ארוכה, הרבה יותר קשה להם לשלם. טאשר לו היו
משלמים בזמן. המצב החוקי הוא כזה, שהסוחר חייב לשלם את המס בזמן המסירה,
ואילו היבואן - כאשר מביא את הסחורה, מס טותרות ששתלם עם המסירה וזאת
מתוך הנחה שהסחורה במכרת יחד עם המס. דווקא באותו זמן שהיתה אפשרות
לשלם את המס האנשים הזניחו את החוב והשתכשו בזכות הדחיה של שלשה חדשים.
כאשר ראינו לאן מצב זה מביא, שבקושי בוכל לקבל את החובות, החלטנו לנהוג
לפי מה שהחוק והתקנות קבעו, אבל נתנו חדש וחצי אשראי. למשל, החוק
מחדש אוקטובר צריך לשלם במחצית נובמבר. ישנה הרגשה פאילו הסדר זה יש בו
משום ~~החידוש~~ חידוש, אבל ברצוני לציין כי 60% מהאנשים העוסקים בזה
והחייבים במס טותרות שילמו עד הזמן האחרון בהתאם לתקנות, 15 יום לאחר
התחלת החדש. הענין הזה פוגע ב-40% שאינם משלמים.

למחלקה כמו השלנו קשה להיכנס לבדיקה

של העוסקים ולדעת האם הם מוכרים בקרדיטים או מקבלים את המס ומשתמשים
למיטתן עסקיהם. וכפי שאסרתי אין בזה כל חידוש, אלא שהחלטנו להפעיל את
השיטה הישנה בצורה יותר הדוקה, מפני שהגענו לכלבלל כללי במסים. אין
אנו יכולים לתבוע מהפקיד אחריות על תיק מסויים, מפני שאין יום קובע
את מצב התיק. בכל תיק ותיק המצב היה בתוך למו"מ, כלומר לא היה תאריך
קובע. על כן אסרנו שצריך לקבוע יום, תאריך, שבאותו יום הפקיד צריך
להיות אחראי לגביית המס, ובזה הוא ידע כי גמר תפקידו. על כך הוחלט לאחר
שיחה ארוכה עם המומחה מטעם או"ם אשר אמר שצריכה להיות הפרדה בין המחלקה
המעריכה לבין המחלקה הגובה. האנשים העוסקים בהערכה אינם צריכים להיות
גם הגובים, כי זה נותן אפשרות למערך להתרכז יותר בעצם ההערכה, כי אם
הוא עסוק גם בגביה אינו יכול להתרכז בהערכה. איננו רוצים לסטות מן
הפרינציפ שיש יום קובע שבו צריך לסיים את החשבונות. אנו לא יכולים
לוותר על יום קובע, אבל אפשר לקבוע אותו יום לסוף החדש, במקום באמצע
החדש, ועל ידי זה להאריך קצת את התקופה. אנו ובעל החוב צריכים לדעת
שהחובות של חדש אוקטובר ייגבו בחדש נובמבר.

היו"ר י. גורני:

מר פרלשטיין הציע לגבות את המס מן
המקור כדי למנוע בזילה. הוא המתייע
בנימוק שהאוצר בעצם מפסיד בגלל זה שאינו גובה מן המקור. וההפסד הב
שנגרם על ידי הנזילה היה מתאזן על ידי גביה מן המקור, גם אילו גבו
מס פחות גבוה, כי על המקור לא יוכלו להטיל אותם שיעורי מס כפי שמטילים
אל מוצרים מוגברים.

מר מנדלסון ענה שהנחה זו פוטעית,

כי עצם העובדה שאנו יכולים להטיל מס על המוצר המוגבר, נותנת אפשרות
של ויסות מסויים בנוגע למוצרים חיוניים ובלתי חיוניים. אילו הטלנו
מס על המקור, היינו מטילים שיעור כמעט שווה על כל המוצרים וזה היה פוגע
במדיניות מסי העקיפין של הממשלה.

מר גפני:

צריך להבחין בטלה מקור במה דברים אמורים,
מס על המקור פירושו מהיצרן על המוצר
המוגבר. היה זמן שהיתה תביעה כזו מצד התאחדות בעלי התעשייה, לגבות את
המס על החוטים, בתעשיית הטקטיל, או על חומר הגלמי, והם טענו שאז היינו
גובים מס טלא. אנו התנגדנו לשיטה זו, ולפי מה שקראתי בעתכנות גם התאחדות
בעלי התעשייה הבינה כי עמדתנו צדקה. גם אם נתעלם מהנימוקים הסוציאליים
שהזכיר היו"ר, עצם העובדה שהיצרן צריך לשלם על החוטים מכבידה עליו,
מבחינת המיטון הכספי, במידה שיש לא אפשרות לקבל את החומר הגלמי בלי מס,
לעבדו ולהחזיקו במחסן.

היו"ר י. גורני:

מר פרלשטיין הציע לתת אשראי של 6 חדשים.

מר גפני:
יש בזה נקודה עקרונית - פסי מכס אינם יכולים להיות אשראי, או אם פנסכים לגבות את הפסים לא ב-100%, כפי שזה קיים בשטח מס המותרות.

י. בדר:
אחת מהסגולות של המס היא - לגבות אותו בשעה הנוחה ביותר למשלם. מבחינה זו השעה הנוחה ביותר לגביית מס המותרות זהו הרגע שתהליך היצור בא לקצו, פירוש הדבר, לאחר שהמלך קיבל את הכסף ממכירת הסחורה. אז הוא מוכרח להוסיף חלק לתהליך היצור וגם לשלם את המסים. ובראי איש לא יאמר שהאוצר נותן לו אשראי. אני מבין שהפנינציפ"אי אפשר לקיים ב-100% בטציאות אשר דורשת יעילות אדמיניסטרטיבת מסוייטת, אבל אם אי אפשר להתעלם מן המציאות הכלכלית. המסק עבר במידה רבה טעסקים במזומנים לעסקי אשראי וזה קרה מכמה סיבות. אחת הסיבות היא שהאשראי ליבוא ולתעשייה אינו הולם את הצרכים שהם מוגדרים על ידי התהליך הרגיל של עבודה כלום התיקרות, התיקרות אשר דורשת אמצעים כספיים יותר גדולים לקניית חומרים וגם כדי לשלם שכר ~~ההוצאה~~ עבודה. במצב כזה, לדעתי, לא צריך להכביד על המצב.

מדבריו של מר גפני הבינותי שהאכת התקופה לשלשה חדשים לא עמדה במבחן ועל כן אני בא בהצעה פשוטה - יש לשמור על התאריך של שלשה חדשים והייתי מסכים גם להטיל קנסות לאלה שאינם פורעים את חובם לאחר תקופה זו.

מר גפני:
הארכה של שלשה חדשים ניתנה רק לגבי חלק קטן של היצרנים.

י. בדר:
קודם כל יש לשמור על הקיים וצריך להחמיר במקרים שהאנשים אינם משלמים בזמן.

מר גפני:
60% מיצרני הטקסטילים שילמו עד ל-15 בחדש ו-40% היו משלמים באיחור של ~~שלושה~~ שבועים. החידוש הוא בזה, שעד שנשלח החוזר אותו אדם שלא שילם בזמן היה מנהל סו"ט עם מחלקת מס המותרות ואילו אנו העברנו אותו לנהל סו"ט עם מחלקת הגביה.

י. בדר:
אם כך, יש לי הצעה: אני מציע לחייב את האנשים להכניס את דו"חותיהם בזמן, אלא שיהיה להם זמן לשלם את המס עד הדו"ח הבא. פירוש הדבר שתמיד יתחיל את הבדיקה אם שולם בעד החדש שעבר, ואם לא שולם - יעניר את החשבון למחלקת הגביה. מכל-מקום ברור לי שעכשיו אינו זמן להקשות.

י. פרדה:
אני מבין שבשביל מנהל המכס הדבר העיקרי הוא היום הקובץ. אבי בעד זה לשמור על יום קובץ וטר גפני הציע מצדו להאריך את התקופה. מה שמציע ד"ר בדר, זה לא ענין אדמיניסטרטיבי כי אם שייך לשר האוצר. אם אנו רוצים בצורה כזו לתת אשראי נוסף כדי להקל, זה נתון להכרעת שר האוצר. אך נראה לי שעצם ההצעה של מר גפני יש בה טעום הקלה.

מר גפני:
הצעת חה"כ בדר, לתת אפשרות להגיש את הד"ח בלי לצרף את הכסף, זהו למעשה מה שאנו רוצים למנוע. מוטב לקבל יותר מאוחר את הדו"ח אבל שהכסף יהיה מצורף לו. כי אחרת נתחייב לעשות בדיקה כפולה וזה ידרוש או הגדלת הטנגנון או שתהיה אי-הקפדה.

ש. בג'רנו:
חושבני שהיה יותר טוב להגדילנו בין הסוגים השונים. מדברים על מכירה באשראי; נדמה לי שהחזונוני אינו מוכר באשראי ואני חושב שרוב מס המותרות גובה החזונוני.

מר גפני:
אנו גובים רק מהיצרנים והינואנים.

היו"ר י. גורי:
המטרה של הבירור היתה להקל במידה האפשרית - אני מדגיש זאת -

היו"ר י. גורי: מבחינת מועדי הגביה, וכתוצאה מן הביטול
אנו שומעים מפי בא-כח האוצר שהאוצר
מוכן, בלי לוותר על יום קובע, להאריך את הממוצע של אשראי, במקום חדש
לחדש וחצי - מינימום חדש ומכסימום חדשיים. חושבני שועדת הכספים צריכה
להסתפק בזה.

י. גורי: יש לי הצעת פשרה: חובת התשלום תחול,
בקשר לדו"ח הראשון, עד תועד בו צריך
להכניס את הדו"ח השני.

היו"ר י. גורי: אולם מר גפני טוען שזה יחייב פעולה
אדמיניסטרטיבית כפולה.

מר גפני: במקרה כזה מוטב לדחות את תאריך הגשת
הדו"ח לסוף החדש.

י. גורי: בנוגע לדו"ח אני מוכן לתמוך בכל החומרה
האדמיניסטרטיבית, כולל הטלת קנסות.

היו"ר י. גורי: ישנן שתי הצעות: ההצעה האחת היא זו
שמענו מפי מר גפני, שהאוצר מוכן להקל
בנוגע להארכת הממוצע של חכיון לתשלום מחדש לחדש וחצי, ואילו הצעת חה"כ
בדר היא להאריך את הממוצע לחדשיים. אנקש את מר גפני שהאוצר ישקול
בשתי הצעות אלה ובשבוע הבא נשמע את עמדתו הסופית ואז נחליט.

3. ערבות ממשלתית לחלוואה ל אל-על

היו"ר י. גורי: (קודא מכתב משר האוצר בקשר לערבות)

י. גורי: בידי מי נמצאות הסמכויות של החברה?

מר גליקסון: 55% - בידי הממשלה, 25 אחוז - בידי
צי"ם, 17.5 אחוז - בידי הסוכנות

ו-2.5 אחוז - בידי

אשר לבקשת הערבות להלוואה לחברה אל-על
חברה זו עומדת לחדש את הציוד שלה על ידי קניית 3 אויירוניס חדשים מסוג
"סופר קונסטליישן". האויירוניס צריכים לעלות 5,400,000 דולר, חלקים
רזרביים - 1.5 מיליון דולר, ועוד 100 אלף דולר נוספים, באופן שס"ה
סכום הקניה יסתכם ב-7 מיליון דולר. האויירוניס תספק חברה "לוקיד"
ובנק "צ'ייס נישנל בנק" מכתון לתת 4,750,000 דולר. הנבק ישלם לחברה
"לוקיד" בזמן הבניה ואילו "אל-על" תשלם לבנק כעבור שנתיים. 1 מיליון דולר
צריכה "אל-על" להשיג ממקום אחר ו-1,200,000 דולר תחייב לשלם חדש-חדש
בתשלומים בני 100,000 דולר. ה"צ'ייס נישנל בנק" צריך להכניס לחברה
"לוקיד" 500,000 דולר השנה ועוד 730,000 דולר בחדש אוקטובר בשנה הבאה
(אולם כפי הנראה תאריך זה יידחה). הסכום הנוסף, 3,520,000 דולר,
ישלם הבנק לחברה עם מסירת האויירוניס.

יש כאן בקודה אחת חשובה, בקשר לערבות,
שכדאי להזכירה. חברה "לוקיד" מתחייבת כלפי הבנק, במקרה ש"אל-על" לא
תשלם את החוב, לקבל את האויירוניס בחזרה ולהחזיר לבנק את החוב שצריך
לשלם. למעשה, באג הערבות הראשונה של "לוקיד" לפני שקובעים ערבות
של הבנק הלאומי או של הממשלה.

י. גורי: מהי ההכנסה השנתית של "אל-על" בדולרים?

טר גליקסון:
 אוכל לתת לוועדה את המספרים של שנת 1952.
 באותה שנה היתה הכנסת "אל-על" קקירוב
 6 מיליון דולר: 1,800,000 בלירות ישראליות, 2,400,000 בדולרים,
 1,850,000 בכל מיני מטבעות אחדות - פונקטים, לירות שטרלינג וכו'.
 ההוצאה של "אל-על" באותה שנה היתה: 2,365,000 בלירות ישראליות,
 1,850,000 בדולרים ו-954,000 במטבע זר אחר.

היו"ר י. גורי: האם יש הסכמה לאשר את הערבות?

הערבות הממשלתית ל"אל-על" אושרה פה-אחד.

א. ציזלינג:
 אני מבקש להפנות את תשומת-לב שר האוצר
 גם במקרה זה לפרשת הערבויות. אני גם
 במקרה זה סובר שמהאוצר נתבע יותר מדי, מתן ערבות בהיקף כל כך גדול,
 וזאת לעסקה שבנקים מספלים בה, לגבי חברה שהיא בעלת אופי כלכלי מובהק.
 אבל אני חושב שהאוצר נטתן הערבויות שלו לבנקים צריך להסביר להם שהם
 יכולים לעמוד בעסקיהם גם בחלק של הערבות שלו, בחלק של ערבות ממשלתית
 מצד המדינה. הערבות ניהנת על ידי בנק שזהו בשבילו עסק ולא רק מעשה
 חלוצי של המדינה. את ההערה הזאת פעמים אחדות הערתי. העסקה עצמה,
 הערבות מצדנו היא לבנק הלאומי, ואני חושב שהאוצר ספריז בזה, ואני מאמין
 בשמחה כי בנוגע להדריש השגנו תוצאה, ואני מקווה שזה יושג גם בנוגע
 לחיטה ואוירונים. אין האוצר צריך לראות את עצמו בערבות של טאה אחוז
 כלפי עסקות של בנקים שטרזיהים מזה.

טר גליקסון:
 הערבות למעשה תצטמצם בטכום יותר קטן.
 מיד לאחר קבלת האוירונים החדשים "אל-על"
 תמכור את הציוד הישן שלה, שמעריכים אותו בשני מיליון דולר, באופן
 שדפקטו תוך זמן קצר, מזמן ססירת הערבות, יופחת הטכום בשני מיליון
 דולר.

4. גמול תפקיד לעובדי משרד מבקר המדינה

היו"ר י. גורי:
 בישיבה אשר התקיימה על נושא זה הוברר
 שהיתה איזו סטיה פרוצדוראלית מבחינת
 היחסים הפנימיים בין אגוד עובדי המדינה וועד עובדי משרד מבקר המדינה;
 אז נתבקשו להשהות את הדיון הזה עד אשר אש-הבנה זו תחוסל. בינתיים
 קבלנו ידיעה ~~ממשרד~~ עובדי המדינה, שהיה בירור וכתוצאה מכמו מתבקשים
 אנו להזמין לישיבת ועדת הכספים את בא-כח אגוד עובדי המדינה.
 מסתבר מאליו שהזמנו גם בא-כח מבקר המדינה, את הסנהל הכללי של המשרד,
 מר מאירי, אשר ייצג את מבקר המדינה.

אני מבקש את בא-כח אגוד עובדי המדינה
 לומר לנו מהי דעתו בנוגע לתביעת עובדי משרד מבקר המדינה על "גמול תפקיד".

מר אנדרטוב:
 היתה לנו שיחה עם ועד העובדים של משרד
 מבקר המדינה והוברר לנו שהתביעה שהוגשה
 על ידו מכוונת לבוחנים, לתפקידים מסויימים במשרד מבקר המדינה.

היו"ר י. גורי:
 אבל תפקידים אלה מקיפים כמעט מחצית
 העובדים.

מר אברטוב:
 מכל מקום זה לא נוגע לעובדים האדמיני-
 סטראטיביים של המשרד. תכנה של עמדה זו,
 התובעת דיפרנציאציה בשכר העבודה בין עובדים אלה ובין יתר העובדים,
 אנו מוכנים לקבל, ואם כי לא ערכנו בדיקה, הרי אנו מקבלים את ההסברים
 שניתנו.

אולם כאשר מדובר על חלק מעובדי המדינה
 אין אנו יכולים להתעלם מכלל מסגרת עובדי המדינה ותביעתם.

טר אברטוב: אנו עומדים ברגע זה לפני תביעות של ציבורים שונים בקרב עובדי המדינה. מספיק שאזכיר לדוגמה את התביעה של הפקידות הגבבה ושלגביה ישנה החלטה מסויימת במסגלה הנכונות לספל בזה, וגם בתוך איגוד עובדי המדינה ישנה הסכמה לכך שצריך להרחיב את מתח הדרגות ולתת הערכת-יתר לפקידות בתפקידים מינהליים. אולם כאשר אנו סיכמנו בחיוב את דעתנו לעצם הבעיה, אנו גם סיכמנו שאנו רואים אפשרות לעשות זאת במסגרת של בחינה כוללת לאיזון הסחודש של דרגות כלל עובדי המדינה. אותה עמדה יש לנו בנוגע לתביעה המיוחדת של עובדי משרד מבקר המדינה.

היו"ר י. גוריי: יש להבדיל בין שני דברים: אני מבין שיכולה להיות תביעה להעלות את משכורת העובדים המסלאים תפקידים יותר אחראיים, ועכשיו מתנהל סו"מ בין איגוד עובדי המדינה ובין האוצר. אך השאלה העומדת לדיון היא אחרת לגמרי - האם בתנאים שונים של אחריות בתפקיד ושל הכשרה לתפקיד, יש שעובד מסויים נתון בתנאי עבודה כאלה המזכים אותו בקבלת תשלום מיוחד שקוראים לו "גמול תפקיד". מושג כזה קיים, אם בין עובד לעובד, בעלי הכשרה שווה, יכולים להיות הבדלים בגלל תנאי עבודתו של האחד, כך שלפי תפיסתו אין לארוב בין שני דברים אלה. מכל-מקום, בדברי טר אברטוב הצד הזה של הענין לא היה ברור.

טר אברטוב: אני מסרתי את הודעת מזכירות איגוד עובדי המדינה בקשר לדיפרנציאציה הפנימית. האופי המיוחד של איגוד עובדי המדינה הוא בכך, וזה קובע לו המעמד המיוחד, שלא כל כך נתפס על ידי האנשים שאנו באים אתם בסו"מ - אנו מחפשים איזון על יסוד הערכת תפקידים ואחריות של העובד בתנאים מיוחדים של כל מקצוע ומקצוע. בודאי הנסיון של חמש שנים הוכיח שיש אורך בהערכ חדשה, ואחת הבעיות היסודיות זו הרחבת המספרים - כפי שקוראים לזה - ובמסגרת זו נמצא אפשרות, תוך בדיקה זאת, לעשות הערכה חדשה לכל התפקידים. ברגע זה אנו עומדים בפני הגשת תביעה כללית, ואיננו רואים כהגיוני לעצמנו לעשות בינתיים צעדים אלה או אחרים בלי בדיקה יסודית. אפשר להניח שאנו ניקח בחשבון בבדיקה זו גם את מעמדם של עובדי מבקר המדינה. אינני יכול כרגע לעמוד על עצם התביעה ואינני יכול אפריורי לוטר שהנימוקים של עובדי משרד מבקר המדינה נכונים או לא, אלא שתוך הבדיקה הכללית שתיעשה אנו מקווים שנגיע לסבנה של דירוג אשר איננו מבטל מראש את האפשרות של גמול תפקיד, או דירוג אשר בתוכו יינתן ביטוי לשכר יותר גבוה. אנו חושבים שבריא יותר לספל בכל הבעיה בכללותה כדי לתת ביטוי תוך הערכה נכונה לגבי כל התביעות של ציבורים שונים בין עובדי המדינה.

היו"ר י. גוריי: חושבני שלא אטעה אם אגדיר את צמדת בא-כח איגוד עובדי המדינה כך: צמדת האיגוד היא מסוייגת ואפשר לפרש אותה שכל עוד לא נסתיים המו"מ עם האוצר על הדירוג המתוקן לעובדי המדינה, אין איגוד עובדי המדינה רואה ברצון כל החלטה על הכנסת מספר עובדים של המחיצה, היינו הך באיזה משרד עובדים, במעגל של מקבלי גמול תפקיד.

טר אברטוב: אנו מקויים שהמו"מ לא יקח הרבה זמן ואז יינתן ביטוי לכל התביעות. גם התביעה של ועד עובדי מבקר המדינה טחייבת בדיקה יסודית.

טר מאירי: ועד עובדינו פנה אל מבקר המדינה לפני שנתיים וחצי, ואם אינני טועה למעלה משנתיים עסק מבקר המדינה בבירור בעיה זו - האם הגיע הזמן, והאם יש זכות לעובדי מבקר המדינה לגמול תפקיד. לאחר בדיקה ובירור, המציא מבקר המדינה את החומר לוועדת הכספים, ונתברר שקבוצה ידועה בת 150 עובדים, מבין 260 העובדים, ראויה לגמול תפקיד. זוהי קבוצה הכוללת בתוכה 70 מבקרים והשבונאים מוסחים, 48 כלכלנים, מהנדסים מוטטכים, 10 משפטנים וכ-24 סארגנים אדמיניסטרטיביים שרובם גממו בתי-ספר, ורק 4 מהם נכללו בדירוג המקצועי ומקבלים שכר כמהנדסים או כעודכי-דין.

המצב של המשרד, ורצון מבקר המדינה להעלות את רמת העובדים, גרם לכך שאנו משתדלים להעסיק עובדים מקצועיים טובים, ונוסף לזה עובדינו נתונים בתנאי עבודה קשים. אין הם רוצים

מר מאירי:

לצאת לעבודת חוץ תמורת האש"ל המשתלם להם.
נוסף לזה אין זה טור שחלק גדול מעובדי
המקצועיים של המדינה עובדים עבודת חוץ, אבל אנו איננו נותנים כל רשות
לעבודה נוספת. בעד שעות נוספות - אין משלמים כלל, גם לפקידים בדרגות
הנמוכות, ולמעשה רוב האנשים היוצאים לעבוד מחוץ לכתלי המשרד הם כולם עובדי
שעות נוספות.

אנשינו מוכיעים בחוץ במבקרים, ואני מכוון לתאר
בפניכם את הקושי של המקצוע - האיש צריך להיות לבוש היטב, הוא מופיע במקום
שלא רוחשים אליו חיבה יתירה, הוא צריך להופיע ללא כל פגם. וכידוע לכם אין
אנו נותנים שום הקצבה ללבוש ובכלל להופעה. אין תפקידו של פקידנו דומה לאות
תפקיד שממלא פקיד היושב במשרד. וכל הצרכים האלה מאלצים אותנו לתמוך
בתביעות הועד. אנו מאד מעוניינים להרים את הרמה של העובדים, ואנו רוצים
לשמור עליהם. זה שנה וחצי אנו מעכבים התפטרות במשרד בהבטחה שאנו ניתן
תוספת סמלית. כי אפילו אם תהיה איזו שהיא תוספת, ואנו מתארים לעצמנו איזה
תוספת יכולה להיות, הרי היא תהיה רחוקה מתוספת מסשית. לאחר עיון רב בבקשת
ועדת עובדי משרדנו, נוכח מבקר המדינה לדעת שהבקשה מוצדקת והוא תומך בה.

היו"ר י. גורני:

ברצוני להפנות את תשומת-לב חברי הועדה למעיף
13 (ב) של חוק מבקר המדינה. בסעיף זה נאמר
שמכחינת העבודה דין עובדי מבקר המדינה כדין עובדי המדינה. אם אגוד עובדי
המדינה הגיע לכלל מסקנה שלפי שעה הוא אינו רוצה להוסיף עובדים חדשים
על אלה שכבר מקבלים גמול תפקיד, הרי שמדיניות אגוד עובדי המדינה מחייבת את
כל עובדי המדינה המשתייכים לאגוד, באם מרוצים או אינם מרוצים. מכל מקום
את ועדת הכספים סעיף זה מתייב - להתחשב בדעת אגוד עובדי המדינה.
זהו המצב מכחינה קונסטיוציונאלית.

אני רוצה להעלות שאלה: מצד אחד התביעה מתבטאת
על העובדה שיש סוגים שנהנים מן התוספת ועל עובדה זו גם אגוד עובדי המדינה
אינו חולק. אני הבינותי שאף-על-פי-כן האגוד אינו רואה ברצון תוספת סוגים
נוספים במסגרת גמול תפקיד, כל עוד לא נסתיים הסו"מ בין האגוד ובין האוצר.

ח. אריאב:

לי נראה שישנו עוד גורם אחד שצריך לשמוע את
דעתו - נציב המנגנון.

היו"ר י. גורני:

נציב המנגנון הוזמן ודבריו נודעו באחד
אפרוטוקולי הישיבות.

ח. אריאב:

בהזדמנות זאת ברצוני לשאול: האם קיים עצם
הדבר של "גמול תפקיד", ואם קיים במשרד אחר -
מה הם הנימוקים של נציב המנגנון?

י. בדר:

אני מאד מפחד שאנו יותר מדי חושבים על המסווע
ופחות מדי - על מצבים מיוחדים. חובתו של
אגוד עובדי המדינה להתחשב בכלל העובדים, אבל עלינו לחשוב גם על
יעילות ועל צורך. אנו לאט-לאט יוצרים מצב כזה שהשירות מאבד את הטובים
ביותר, ואי אפשר לשקול את האנשים האלה, העובדים במשרות מסוימות, במשכורת
שהם מקבלים. ישנן עבודות מיוחדות ותפקידים מיוחדים במנגנון, אבל אינני
יודע אם זה מתייחס ל-60% מעובדי משרד מבקר המדינה. הענין אינו רק לבקר
אלא גם למצוא את הפגם. בעשו דברים בנוגע לרופאים, מהנדסים, גם בנוגע
לעובדי משרד המשפטים, אבל ברור שלא קשה למלא את כל מחלקת התחיקה והיעוץ
במשרד המשפטים עם יוריסטים שיש להם קוקטורש וותק, ושעד היום מסתובבים
איש ומחפשים משרות כאלה. ואם כי האנשים מעדיפים לעבוד בשירות המדינה,
הרי יש גבול לחלוציות ולרוח החלוצית. אני מאד מפחד שנגיע לידי כך שביום
בהיר אחד 10 או 20 אנשים ממשרד מבקר המדינה, למשל, אנשים שהם המפתח
של המשרד - יתפטרו. אז ורוצו אלינו ואנו נסים באי-כבוד לדברים שאפשר
להסכים עליהם כעת בכבוד.

היו"ר י. גורני:

השאלה שחה"כ בדר עורר היא שאלה אחרת ואני
שותף לתביעה זו, וגם הזדמן לי כבר להביע
את דעתי על זה, באשר אינני רואה אפשרות להכניס את כל עובדי המדינה במסגרת
הדירוג, ואפילו דירוג בן 17 שלבים. יש הכרח להעסיק עובדים לפי
הסכמים מיוחדים החורגים ממסגרת הדירוג המקובל.

היו"ר י. גורי: אולם זוהי שאלה אחרת לגמרי. הבעיה שאנו דנים היום עלתה בנוגע ל-150 עובד ולא ליחידים בלבד, ומציעים לנו לאשר גמול תפקיד. כלי לדמר אם זה נכון או לא, ברור לי שהמליץ היא אחרת לגמרי, כי זה יכול להקיף אלפי עובדים.

מר סאירי:

מבקר המדינה בקשני לציין שאין זה מקרה הקאסון שעובדי מדינה מקבלים גמול תפקיד, ולו זה היה המקרה הראשון, לא היה מסכים למסור את העניין לוועדת הכספים אבל תקדימים היו כבר, בנוגע לעובדי מס הכנסה ששר האוצר אישר להם גמול תפקיד, וגם למורים-מפקחים. אפשר לומר שאצל המורים זה מובדק כי אצלם ישנה רק דרגה אחת, אבל אם תביטו בגליון המשכורת שלנו תראו שגם אצלנו זה דרגה אחת - ההבדל בין מנהל מחלקה ומזכירתו הוא ב-10 - 15 ל"י. המשכורות עומדות בין 155 ל"י ל-175 ל"י נטו. בדקנו את המצב בארצות אחרות ונבדחנו לדעת שעובדי הבקורת מחולקים ל-6 עד 8 דרגות. הכוונה היא לאנדיטורים, יוריסטים, מופחים כלכליים וכך הלאה. וכוונתנו היא ליצור משרד מקצועי ורק מקצועי ולכן הוצאנו מסגרת העובדים המקצועיים, שמציעים לתת להם גמול תפקיד, את כל העובדים האדמיניסטרטיביים. לו העובדים המקצועיים היו מקבלים דרגות מקצועיות לא היתה מופיעה שאלה של גמול תפקיד, ואותם 4 עובדים שמקבלים דרגות מקצועיות לא יכללו במסגרת מקבלי גמול-תפקיד. למעשה העובדים שלנו הם אנשים שיכולים לקבל בחוץ משכורת הגבוהה ב-150% משכורתם הנוכחית. מנהל מחלקה אצלנו, שמציעים לו מסרה עם משכורת של 400 ל"י, אנו צריכים להחזיק עם 160 ל"י. המצב הוא כזה שעומדת בכל חריפותה השאלה - להחזיק את המשרד או לא. אם אנו לא נעודד במשהו את עובדינו, עד אשר נגיע לדירוג מקצועי, המצב יהיה קשה מאוד.

מר אברטוב:

אינני מתנגד להחלטתו של מר סאירי, ואני יכול לתמוך בהם, ואני מאשר זאת שבמשרד מבקר המדינה יש הרבה עובדים שהיו יכולים לקבל בחוץ משכורת הרבה יותר גבוהה, וזוהי שאלה שתשאר כזאת גם לאחר קבלת התוספת. ולולא הרוח השוררת במדינה, הרצון לעבוד בממשלה, היינו מאבדים הרבה מאד פקידים. כל דבריו של מר סאירי לא עומדים בסתירה לדבריו ולעמדתנו, ואני סוכן להסכים אתו ביחס למצב משרד מבקר המדינה.

אולם השאלה היא שאנו דואגים לחושבים בכורן זה במסגרת כוללת והשוני הוא בכך שבתקופה מסוימת עמדנו בגד מתן תוספת תוספת ורצינו למנוע זאת. כאשר האוצר החליט ופרסם את דעתו על בתינת גמול תפקיד לעובדי מס הכנסה, בקשנו ממחלקת המנצחון לעכב את מתן התוספת למפקחי מס הכנסה, ובינינו היה אחד שמצבו העמיד אותו בכך ששאלו אותו: טפתי מרכטיסט מתנגד לתוספת שכר.

כיום אנו נמצאים במצב הרבה יותר נוח, בגלל האבטמליה שנוצרה, על ידי מתן תוספת למפקחי מס הכנסה, על ידי הדירוג האקדמאי. וכל אי-ההבנה היא בכך שאינם מכירים שהעניין הזה נוגע למתח הרבה יותר נמוך מאשר כמה דרגות. בעלי ההשכלה האקדמאית הם מעטים מאוד, וקיים מצב שטנהל עבודה או המהנדס המחוזי, אחראים לאגפים, למחלקות ולמדורים במשרד החקלאות, אשר רובם קבלו את השכלתם באיזה מסק וטמלאים את תפקידם רק מבחינה פונקציונאלית, הם מקופחים בזה שעוזרים להם, אגרונומים מדופלטים, מקבלים שכר יותר גבוה מהם. אנו נמצאים כיום בסליה של טיפול קונסטרוקטיבי באשרנו שנקיף את כל הבעיה. אגוד עובדי המדינה מהגזם הראשון היה מוכן ללכת בדרך של מתח יותר רחב, ואין זה נכון שאנו חושבים רק על המטווע. לכן גם הסכמנו בזמנו על 13 דרגות כאשר נראה היה שזה מופרז מדי.

היו"ר י. גורי:

מי שיאמר שהוא מופרז יצדק אם יוסיף שגם בתחום מספר יותר קטן של דרגות אפשר לפתור את בעיית הסולם והמתח.

מר אברטוב:

מכל מקום הסכמנו למתח יותר רחב בשכר. ואם עכשיו אנו מציעים העלאה, אין אנו מחפשים תוספת למטווע אלא דווקא לדרגות הגבוהות. טיפולנו אינו לכיוון המטווע אלא להיפך.

היו"ר י. גורי:

אני מבקש את חברי ועדת הכספים לעיין בחומר. את הסיכום נקבל בישיבה הבאה.

ברצוני להודיע לחברי הוועדה כי יתכן ונצטרך
להציע להגדיל את ~~העזרה~~ סכום הערבות

מר זבני:

שניתנה ל"אל-על".

אנו מקבלים הודעה זו.

היו"ר י. גורי:

הישיבה נבעלה בשעה 13.15.